

Statskonsulenternes Indberetninger for Aaret 1917.

I.

Beretning fra Statskonsulent Axel Appel.

Om min Virksomhed som Statskonsulent i Husdyrbrug fremsender jeg hermed en meget kortfattet Beretning, idet jeg iøvrigt tillader mig at henvise til en ret udførlig Artikel om Husdyrbruget i 1917 med særligt Henblik paa Kvægavlen og Kvægbruget, optaget i »Tidsskrift for Landøkonomi«, 6. og 7. Hefte, 1918.

Stambogsførelsen. Denne har for 1917 været ret omfattende. Konsulent *Lars Frederiksen* og jeg har i Fællesskab udarbejdet 25. Bind af Stambog over Tyre af jydsk Race, udkommet i Januar 1918. Dette Stambogsbind rummer — ligesom 24. Bind — kun forholdsvis faa Tyre, ialt 33, Nr. 2109—2141, hvilket jo er en lille Høst, og dette er til Dels en Følge af tidlig Afhændelse af de paagældende Avlsdyr i Henhold til de høje Kvægpriser. Med Udgivelsen af dette Bind er en Milepæl i Stambogsførelsen passeret. Det i disse 25 Bind nedlagte Oplysningsmateriale vedrørende de optagne Tyre, deres Egenskaber, hele Oprindelse og Afstamning afspejler i store Træk Udviklingsretningen og det betydelige Fremskridt, der er foregaaet indenfor og med den jyske Kvægace. En Sammenligning mellem

Indholdet af de første Stambogsbind med Indholdet af de seneste Aars er i saa Henseende meget interessant og lærerig. Vi kan vel sige nu at være naaet til gennem Stambogsmaterialet for de paagældende Dyr at kunne fremsætte de Oplysninger, mer eller mindre fylde og gaaende kortere eller længere tilbage, om Tyrenes Ophav, som det er særlig værdifuldt at kende for nogenlunde der ud fra at kunne værdsætte det paagældende Dyrs Nedarvningsevne, hvilket jo er en baade interessant og glædelig Kendsgerning. En anden interessant Udvikling er denne, at som Aarene er gaaet, har de i Stambogen optagne Tyre i stigende Grad grupperet sig i nogle ganske faa dominerende Slægter, saaledes som de senere Aars Stambogsbind og ikke mindst det 25. bærer stærkt Vidne om, idet de optagne 33 Tyre i dette Bind grupperer sig om 5 Slægter, hvoraf 20 til Hannerupslægten, der saaledes er stærkt dominerende, 5 til Elkærslægten, 4 til Bjeragerslægten, 2 til Assistentslægten og 2 til Gøngeslægten. Foruden meget udførlige Tyreregistre og Slægtstavler har vi til dette 25. Bind, der er et Slags Jubilæumsbind, ladet udarbejde et Register over kontrollerede Tyremødre i samtlige udkomne 25 Bind.

For Faareavlens Vedkommende har jeg i 1917 fuldført Arbejdet med Udarbejdelsen af 4. Bind af Stambog over Væddere af Oxforddowns- og Leicesterrace, der udkom i Foraaret 1917, indeholdende 39 Væddere af Oxforddowns (Nr. 268—306) og 18 af Leicesterrace (Nr. 86—103). Faareavlsspørgsmaalet er nu ved at blive aktuelt! Der er Uldnød og Talghunger her i Landet. Den offentlige Omsorg har — saavel som den enkelte Landmand — forsømt denne Gren af Husdyrholdet. Det ser man nu, da vi er henvist til os selv!

Sidst paa Aaret 1917 har jeg gjort Forarbejder til Udgivelsen af 5. Bind af Stambog over Korthornstyre, der jo hidtil kun er udkommen med et Bind hvert tredje Aar, men som det forhaabentlig vil lykkes at faa

udgivet hvert andet Aar, hvad i enhver Henseende vilde være meget ønskelig.

Dyrskuevirksomheden i 1917 har som sædvanlig givet Anledning til mange Rejser og beslaglagt en betydelig Del af min Tid. Paa Grund af Trafikvanskeligheder blev det umuligt for Foreningen af jyske Landboforeninger at afholde det sædvanlige samlede Ungskue for Provinsen, der var berammet til Afholdelse i Hjørring, og der syntes til en Tid i Almindelighed at skulle blive lagt Hindringer i Vejen for Afholdelsen af saavel Stats- som Landboforenings Dyrskuer af trafikale Hensyn. Da imidlertid et Flertal af Statsdyrskuekommissionens Medlemmer i Forbindelse med enkelte af de provincielle Fællesforeninger insisterede paa Skuernes Afholdelse, som et saa vigtigt Moment i Udviklingen, at dette ikke uden den haarde Nødvendighed maatte umuliggøres, førtes disse ogsaa igennem.

I Stedet for det samlede jyske Ungskue lod Foreningen af jyske Landboforeninger afholde Amts-Ungskuer for de til Hjørringskuet anmeldte Hingste og Tyre (ikke Hundyr), og disse Skuer blev afholdt i Forbindelse med det paagældende Amts Statsdyrskue og som Regel tillige sammen med den lokale Landboforenings Dyrskue. Til Bedømmelse af samtlige til Amts-Ungskuerne anmeldte Hingste og Tyre valgtes to Dommerudvalg, et for Hingste og et for Tyre, for hvilket sidste jeg havde den Ære at være Formand. Jeg har saaledes i Sommeren 1917 overværet samtlige Amts-Ungskuer og Statsdyrskuer i Jyllands 9 Amter eller Skuekredse. Ihvorvel Amts-Ungskuerne ikke har kunnet erstatte et samlet Ungskue for Provinsen, hverken i Retning af sammenlignende Bedømmelse eller som belærende Institution, saa har Opdrætterne alligevel været Foreningen af jyske Landboforeninger taknemlig for dette Surrogat, og Tilslutningen til Amts-Ungskuerne var, paa et enkelt Amt nær, ogsaa særdeles god.

Af Landboforenings-Dyrskuer har jeg desuden over-

været 14 og blandt disse — efter 17 Aars Forløb — Dyrskuet i Salling Landboforening i Skive, hvor der nu var en meget betydelig Udstilling af Korthornskvæg, imod 3 Tyre i 1900, der bl. a. rummede de til Dels fortrinlige fra England i 1916 til Salling ved *L. Nielsen-Ladefoged* indførte 5 Korthornstyre, og hvor jeg for en Forsamling af adskillige Hundrede Mennesker fra Dyrskuetribunen gav en Oversigt over Kvægudstillingen og Kvægavlsarbejdet i Salling, demonstreret dels ved Repræsentanter for de fra England indførte Korthornstyre, dels ved de fra Ribe-Vardeegnen tilførte og dels ved de i Salling tillagte Korthornstyre.

Tilslutningen til Dyrskuerne — særlig til Statstyreskuerne — var ogsaa i 1917 præget af Krigssituationen; den var mindre, delvis betydeligt mindre, end før Krigen, men for adskillige Statstyreskuers Vedkommende dog betydeligt større end i 1916. Men de meget høje Kvægpriser bevirker en tidligere Afgang af særlig de kun jævnt gode Avlsdyr end før. Spidserne holder bedst igen.

Foruden at overvære alle de nævnte Skuer har jeg overværet de to Auktioner over indførte Korthornstyre fra Ejdersted og Slesvig, som Fællesledelsen for Sydvestjyllands Kvægavlsforeninger har ladet afholde i Gredstedbro, henholdsvis den 1. Marts og 8. Oktober 1917, hvorom jeg har meddelt nærmere i min Artikel i »Tidsskrift for Landøkonomi«, til hvilken Artikel jeg ligeledes tillader mig at henvise vedrørende Priser paa Avlsdyr i 1917, og ligeledes vedrørende mit Arbejde for Fremme af Kvægavls- og Kontrolforeningsvirksomheden samt Kvægavlens og Faareavlens Stilling og Vilkaar i 1917 i Henhold til Ernæringsforholdene og Konjunkturerne i det hele. Vedrørende dette Forhold skal jeg her indskrænke mig til stærkt at fremhæve, at danske Landmænd i Almindelighed vil gøre klogt i i størst mulig Udstrækning at bevare og opretholde deres Kvægbesætninger, dette værdifulde,

levende Materiel, hvis Værd i kommende Aar, baade af Hensyn til Folkeernæringen herhjemme og til Eksporten af Dyr og dyriske Fødevarer, der vil være haardt tiltrængt i de Lande, hvis Kvægbestand under Krigen er blevet raseret i en meget omfattende og for de paa-gældende Lande skæbnesvanger Grad, vil være ganske overordentlig stor som Kompensationsartikel til høje Priser for Varer, som tiltrænges haardt herhjemme.

Som Medlem af Foreningen af jyske Landboforeningers Udvalg for Tilsyn med Kvægbesætninger er flere Rejser til Kvæghold af baade jysk og rød dansk Race foretaget og har lagt Beslag paa en Del Tid. Det samme har Hvervet som Formand for Foreningen af jyske Landboforeningers Regnskabsudvalg.

Foredragsvirksomheden er udøvet i omtrentlig samme Udstrækning som tidligere, overvejende i Vinter-tiden i jyske Landboforeninger, men ogsaa paa Øerne. Ved det jyske og sjællandske Delegeretmøde har jeg i 1917 holdt Foredrag om »Statens Forhold til Husdyravl og Planteavl«, et Forhold, hvori der haardt tiltrænges Ændringer gaaende ud paa at jævnstille Husdyravlen med Planteavlen vedrørende Statens Tilskud til Lønning af Landboforeningernes og Fællesledelsernes Konsulenter.

Af Møder har jeg som Statskonsulent, som Udvalgsmedlem og Udvalgformand samt som Bestyrelsesmedlem i de samvirkende danske Landboforeninger deltaget i en lang Række; flest indenfor Foreningen af jyske Landboforeningers Udvalg for Husdyravl og Regnskabsføring samt i Foreningens Bestyrelse og i de samvirkende danske Landboforeningers Bestyrelse; endvidere i Landhusholdningsselskabet, i Statsdyrskuekommissionen, i Forsøgslaboratoriet, i Delegeretmøderne i Aarhus, Odense og København, i Ernæringsraadets Møde med Konsulenterne, i Kvægavls- og Kontrolforeningernes Aarsmøder m. fl.

Fra Landbrugsministeriet og Landhusholdnings-

Selskabet har jeg haft en Række Sager til Betænkning og Erklæring, som i tidligere Aar.

Min litterære Virksomhed har — udover det omfattende Stambogsarbejde — været ret omfattende Afhandlinger om Husdyrbruget til Tidsskrifter og land-økonomiske Ugeblade samt mindre Artikler til Dagspressen og en hel Række til den ny Udgave af »Landbrugets Ordbog«.

II.

Beretning fra Statskonsulent Th. J. Brask.

De første Krigsaars Virkning paa vort Mælkeribrug har ganske vist været af meget indgribende og forstyrrende Art; men Vanskelighederne lod sig dog i nogen Maade udligne, saa Mælkeribruget i det væsentlige kunde fortsættes i de gamle Former, omend mange Enkeltheder maatte blive afvigende fra de gennem en lang Aarrække fæstede Traditioner. Selve Driften og Produkternes Mængde var ikke nogen Revolution undergivne, hvorimod det samme ikke kan siges om Prisniveauet, der efterhaanden har indstillet sig paa saadanne Højder, at man for Aar tilbage vilde have forsvoret, at noget lignende nogensinde vilde kunne finde Sted.

Den Revolution, Krigen i al Almindelighed ikke bevirkede, fremkaldtes i saa meget højere Grad af Tyskernes uindskrænkede Undervandskrig og af Amerikas Indtræden i de krigsførende Landes Rækker.

Den førstnævnte Faktor formaaede at afbryde vor Eksport af Smør til England for et længere Tidsrum, hvilket foraarsagede Forstyrrelse i Noteringsansættelsen og en Nedgang i Prisen paa vort Smør, da det endelig kom frem. Hvad der maaske vil vise sig at være mere skæbnesvangert, blev vore gode gamle Kunder derigennem tvungne til at opdage, at naar galt skal

være, staar Verden endda, selv om det danske Smør ikke regelmæssig sættes paa vor vestlige Nabos Bord. At denne Opdagelse blev gjort, er sandsynligvis ikke uden Forbindelse med, at samme Nabo sidst paa Aaret foretrak at undvære vort Smør frem for at give de høje Priser, som vi maatte have for at være i Stand til at sætte alle Kræfter ind paa at fremstille saa store Mængder Smør som muligt under de herskende ugunstige Forhold for Masseproduktion, Forhold, der hersker paa Grund af den anden ovenfor nævnte Faktor — Amerikas Indtræden i Krigen — der saa at sige fuldstændig har standset al Tilførsel af det æggehviderige Foder, som gennem en lang Aarrække har været Grundlaget for vor store Smørproduktion og for en økonomisk Anvendelse af vort hjemmeavlede kulhydratrige Foder. Da samtidig Tilførslerne af de fremmede Fedtstoffer, vi her i Landet brugte som Raamateriale for vor betydelige Margarineindustri, svigtede, ligesom den til Flæskeproduktionen nødvendige Mængde fremmed Korn og Majs udeblev, saa Fedtproduktion ad den Vej ogsaa vanskeliggjordes, stilledes der ganske naturlig store Krav fra Hjemmemarkedet, saa det til Eksport undværlige Kvantum Smør er skrumpet ganske artig ind.

Vilkaarene for vort Mælkeribrug har saaledes foranlediget en mægtig Omvæltning baade med Hensyn til Produktionens Størrelse og Produkternes Anvendelse.

Medens vi før Krigen havde en Overskudsudførsel af Smør paa op imod 100 Mill. kg aarlig eller gennemsnitlig ca. 37.000 Dritler ugentlig, kunde vi sidst paa Aaret 1917 kun udføre ganske faa Tusind Dritler ugentlig, idet langt den største Part af Produktionen medgik til Dækning af det hjemlige Forbrug. Foruden det sædvanlige Forbrug af Smør skulde nu den aarlige Produktion af Margarine, der i 1916 beløb sig til 56.48 Mill. kg eller 19.89 kg pr. Individ, foruden en væsent-

lig Del af det tidligere til Raadighed staaende Fedt, dækkes gennem Smørproduktionen. Dette er opnaaet saa nogenlunde gennem den foretagne Rationering, der foruden at tildele Befolkningen en Smørmængde, som det er muligt at klare sig igennem med uden nogen fremtrædende Følelse af Savn, har muliggjort nogen fortsat Eksport, der kommer Landet som Helhed meget til Gode i en Tid, hvor Vareknapheden har foraarsaget, at Pengene til en vis Grad er sat ud af Spillet saaledes, at man i mange Tilfælde ikke kan faa en bestemt Vare for Pengene, men kun imod, at man kan levere en anden Vare i Stedet for.

Malkekøernes Antal er i Aarets Løb, efter hvad jeg kan skønne, indskrænket en Del; men det er mit Indtryk, at man fortrinsvis har sørget for at skille sig af med de mindst rentable Dyr, hvor man har haft herhen hørende Oplysninger at gaa efter, og desuden tror jeg, at man i Almindelighed har bibeholdt saa stor en Kobesætning, som man paa nogen Maade med den sparsomme Avl af 1917 kan komme nogenlunde hæderlig igennem Vinteren med.

Aarets Mælkemængde har dels paa Grund af de allerede nævnte Forhold og dels paa Grund af den meget tørre Forsommer været lille; men Mælkeforbruget til 1 kg Smør har været lille, bortset fra den meget tørre og varme Tid i Højsommeren.

Smørrets Kvalitet har været jævn god. Selvfølgelig bliver der stadig lavet en Del mindre godt Smør, men paa Grund af forskellige Forhold har min direkte Hjælp til Forbedring paa dette Omraade i Aarets Løb været ret begrænset. Sagen er jo den, at der paa Grund af den herskende Fedtnød er en saa kraftig Efterspørgsel efter Smørret, at ingen spørger om Kvaliteten, naar bare Smørret kan skaffes. Hertil kommer, at den i Henhold til Bestemmelserne i Lov om Handel med Smør o. s. v. gennem Forsøgslaboratoriet iværksatte Kontrol med Kvaliteten ikke har været særlig virksom

i det forløbne Aar, da Udstillingerne ikke har været afholdt regelmæssig eller i samme Udstrækning som sædvanlig.

Jeg har af den Aarsag kun haft et Par Rekvisitioner direkte fremkaldt af den saakaldte »Lurmærkelov«. Vintersmørret har i de forløbne Krigsvintre været noget mere fast og sprød end Tilfældet var, da vi havde uhindret Tilførsel af alle Slags Oliekager; men dette Forhold har dog ikke været saa iøjnefaldende tidligere som lige efter Indbindingen i Efteraaret 1917, da der jo saa godt som slet ingen Oliekager stod til Raadighed. Aarsagen hertil er jo nok i første Linie, at Smørfedt ved den mere »tørre« Fodring bliver af en anden og fastere Sammensætning; men dette Forhold virker temmelig sikkert ogsaa indirekte paa den Maade, at Smørrets Vandindhold bliver mindre paa Grund af, at de faste Fedtstoffer ikke har samme Evne til at inde slutte Vanddraaberne som de mere smidige eller blødere Foderstoffer har. Da nu Smørrets »smøragtige« Konsistens er betinget netop af det i Smørret i Form af mikroskopiske Draaber fordelte Vand, ligger det nær at antage, at Konsistensen kunde forbedres ved at faa Smørret til at optage mere Vand. Dette har ogsaa vist sig at være Tilfældet; men der skal for Opnaelsen af dette Formaals arbejdes ved saa høje Varmegrader, at Praktikerne tit og ofte har haft svært ved at gøre sig fortrolig dermed.

Et interessant Billede af Vandindholdets Betydning paa nævnte Omraade faar man ved at iagttage Svingningerne i Smørrets Vandprocent ved Forsøgslaboratoriets Efteraarsudstillinger.

Gennemsnits-Vandprocenten var i Smør indkaldt 1. Okt.	14.18
— — — —	16. Okt.
	13.70

Gennemsnits-Vandprocenten var i Smør indkaldt 5. Nov.	13.23
— — — — 24. Nov.	13.79

Den laveste Vandprocent falder godt nok sammen med mine Iagttagelser, der gaar ud paa, at den daarligste Konsistens fandtes først i November Maaned. Senere er den forbedret ganske betydelig, og man ser da ogsaa, at Vandprocenten allerede sidst i November er gaaet betydelig op igen. I Smørret indkaldt d. 6. November 1916 var Vandprocenten 13.80, hvilket viser en smuk Overensstemmelse med Iagttagelsen om, at den daarlige Konsistens ikke var saa fremtrædende i Fjor som i Aar.

De sædvanlige Rekvisitioner, foranledigede ved Omlavninger og Nybygninger eller Nyanskaffelser, har jeg heller ikke modtaget saa mange af som sædvanlig, hvilket jo er let forstaaelig, naar man betænker Vanskelighederne med Hensyn til Fremskaffelse af de nødvendige Materialier af alle Arter og de enorm høje Priser, der ogsaa paa dette Omraade maa betales. Det er meget naturligt, at alle søger at læmpe sig igennem saa længe som muligt med de absolut nødvendige Reparationer. Den dalende Mælkemængde, der i nogen Maade giver mindre Slid paa Anlægene, støtter Bestræbelserne i saa Henseende.

Paa et enkelt Omraade har Nyanskaffelserne dog været ret talrige, idet mange Mejerier har faaet indlagt Regenerativ-Pasteuriseringsapparater. Udgiften hertil er vel begrundet i de høje Brændselspriser i Forbindelse med de Vanskeligheder, det tit og ofte kan forvolde at fremskaffe tilstrækkelig Damp ved Brugen af det til Raadighed staaende Brændsel. Hvis man ved Indlæggelse af ovennævnte Apparater tager Skridtet fuldt ud og samtidig sættes i Stand til at afkøle den skummede Mælk grundig, kan man slaa to Fluer med et

Smæk, idet man opnaar baade Brændselsbesparelse og en Forbedring af den for Leverandørerne bestemte skummede Mælk. Gaar man et Skridt videre og syrner den skummede Mælk paa Mejeriet, tyder de hidtil indhøstede Erfaringer paa, at skummet Mælkenes Kvalitet og Anvendelighed yderlig er forbedret.

Forøvrigt kan man vist sige, at Interessen for at faa skummet Mælken hjem i saa god Tilstand som muligt mange Steder har ændret sig til Interesse for at kunne undgaa at faa den hjem, idet Betingelserne for Svinehold og Opdræt jo efterhaanden er bleven saa vanskelige, at man ikke med Fordel har kunnet anvende Mælken her. Derimod har vi haft stadig stigende Priser paa Ost, og det er da ogsaa gaaet saadan, at flere og flere Mejerier har indrettet sig paa Osteavlning. Dette kan være godt og rigtigt, men vil man have mere ud deraf end en Konjunktur-Spekulation, maa man tage Skridtet fuldt ud og indrette sig et godt Lagerrum, saa man ikke skal være henvist til at sende Osten i Markedet i grøn og ganske ufærdig Tilstand.

Gennemgaaende har den fremstillede Ost været af en jævn god Beskaffenhed, og Efterspørgslen har været saa livlig, at selv de mindre vellavede og lidet holdbare Produktioner vel nok som Regel har bragt Pengene hjem.

Bestræbelserne for at lave gode Efterligninger af finere udenlandske Ostersorter lykkes stadig godt for en Del Mejerier; men adskillige Steder synes det dog, som om det forvolder Vanskeligheder at naa et godt Resultat for Roquefort-Imitationernes Vedkommende. Det er vel ogsaa tvivlsomt, om denne Fabrikation i det lange Løb kan trives med Fordel paa ret mange Mejerier, da Markedet jo vil være ret begrænset, hvis Osten ikke kan eksporteres.

I de senere Aar har en Del Mejerier og dertil specielt indrettede Virksomheder fremstillet homogeniseret steriliseret Mælk og Fløde, væsentligst til Eksport.

Denne Produktion har under Krigen udviklet sig til at være en fin Forretning, og i Løbet af det svundne Aar er den taget op af en Del nye Virksomheder. Det er sandsynligt, at der i Fremtiden, naar Handelsomsætningen Landene imellem bliver friere, kan være noget at gøre paa dette Omraade, og det vil jo kun være godt for vort Mælkeribrugs Fremtid, at vi har flere Kiler at drive paa.

Da Margarinen i Efteraaret gik ud af Markedet og Smørpriserne stadig steg, sattes mange Hænder og Hjærner i Bevægelse for at finde et Erstatningsmiddel for Margarinen. Resultatet var, at der kom mange Smørblandinger i Handelen af højst forskellig Sammensætning og med mere eller mindre velklingende Navne. Man blandede Smørret med en eller anden Form af Ostestof, med Kartoffelmos, Vand eller Mælk, Melgrød af en eller anden Slags eller hvad man nu kunde finde paa. Trangen til at strække det dyre Smør paa en eller anden Maade var til Stede i vid Udstrækning, og Myndighederne og Organisationerne fandt, at der maatte gribes regulerende ind for at undgaa for megen Svindel.

Sammen med mine Kolleger var jeg efter Anmodning af Mejeriforeningernes Fællesorganisation omkring paa forskellige Mejerier for at finde den bedste Form for »Krigssmør«; men Enderesultatet blev som bekendt, at Fremstillingen af Smørblandinger til Handel ved den i Efteraaret foretagne Regulering af Smørforbruget blev forbudt.

Mejeriernes Brændselsforsyning har i Aarets Løb forvoldt store Vanskeligheder. Kullene har været meget dyre, og tit og ofte har det været vanskeligt eller umuligt at faa fat i dem. Dertil kommer, at de regulerende Bestemmelser vedrørende det hjemlige Brændsel ofte er kommen Mejerierne paa tværs. Det er dog vist gaaet saaledes, at alle Mejerier har været holdt i Gang; men der har ogsaa været brugt saa at sige af alt, hvad brændes kan, til Indfyring under Dampkedlerne, saa

som Brænde, Tørv, Lyng, Halm og Kvas af forskellig Art. Paa Fyn er man i vid Udstrækning tyet til de levende Hegn, og navnlig Tjørn har gjort god Fyldest, naar den har været underkastet Behandling af en Kvas-huggemaskine.

Mejeribestyrelsernes Lønforhold har paa Grund af Dyrtiden og den dalende Mælkemængde mange Steder forvoldt store Vanskeligheder, og mange Bestyrere er paa Grund af disse Forhold bleven underkastet meget trange Kaar i økonomisk Henseende. Dertil kommer, at Medhjælperne gennem deres Organisation »Mejeristforeningen af 1907« har ført en meget skarp Politik med Trudser om og Forsøg paa Strejke og Blokade af en Del Mejerier. Det er at haabe af Hensyn til vort Mælkeribrugs Fremtid, at der kan findes Udvej for en saadan Ordning af Lønforholdene, at de bedste Kræfter med Fordel og Tilfredshed stadig kan holdes fast i Mælkeribrugets Tjeneste.

Jeg har i Aarets Løb været paa Rejse i 200 Dage, der er anvendt til i Hovedsagen samme Slags Arbejde som i tidligere Aar.

Jeg har besøgt 15 Mejerier for at yde Hjælp vedrørende Produktionen eller Ændringer, Ombygninger o. lign.

Som Dommer har jeg været til Stede ved 35 af de saakaldte Bøtteudstillinger i de lokale Kredse, 4 af de løvbefalede Udstillinger ved Forsøgslaboratoriet samt de store provinsielle Mejeriudstillinger i Hjørring, Odense og København. Desuden har jeg været Dommer ved en Forsøgsoste-Udstilling i Odense. 24 Gange har jeg bistaaet Maypole Dairy Co. ved Bedømmelse af Holdbarhedsprøver og 22 Gange har jeg deltaget i Bedømmelsen af Smørret hos Dansk-Andels-Smøreksporforning i Esbjerg.

Jeg har deltaget i en Del Møder af forskellig Art, bl. a. det jyske Kvægavlsmøde i Aarhus, Repræsentantmøder i forskellige Mejeriforeninger, De danske Mejeri-

foreningers Fællesorganisations Aarsmøde, Undervisningsmødet for Mejeribestyrere paa Ladelund, Konsulentmødet i København, et Møde i Landbrugsministeriet angaaende »Krigssmørret«, Delegeretmøderne i Foreningen af jyske Landboforeninger, De samvirkende jyske Mejeriforeninger og Dansk Mejeristforening, et mindre Konsulentmøde i Det kgl. danske Landhusholdnings-selskab og flere andre mindre Møder.

Som Censor var jeg til Stede ved Afgangsprøverne for Mejerister paa Mælkeriskolerne Ribe, Ladelund og Dalum.

Med Understøttelse af Landbrugsministeriet deltog jeg i et udbytterigt Kursus i Bakteriologi hos Professor *Orla Jensen* i København.

Jeg har holdt en Del Foredrag af faglig Art. Desuden har jeg talt om andre specielle Forhold, Mejeriarbejdet vedrørende, og Afregning af skummet Mælk under Hensyn til dens Værdi til Ostelavning.

Min Korrespondance pr. Brev og Telefon har været af sædvanlig Omfang, ligesom jeg ogsaa har haft en Del personlige Henvendelser i mit Hjem foruden de Raadslagninger af forskellig Art, der foretages ved Udstillinger og Møder.

III.

Beretning fra Statskonsulent A. P. Hansen.

Det forløbne Aar har som sine nærmeste For-gængere, men i endnu højere Grad, været præget af Verdenskrigens Virkninger, som i Forbindelse med den lille Høst har haft til Følge, at de Forhold, som Mejeri-bruget arbejder under her i Landet, er blevne stedse vanskeligere og har medført Ændringer i flere Hen-seender. Mælkemængden har i Aarets Løb været i

stadig og stærk Nedgang, særlig mod Slutningen, og medens Forbruget af kg Mælk til 1 kg Smør gennemgaaende har stillet sig ret gunstigt, saa synes ogsaa her mod Aarets Slutning at indtræde en begyndende Forandring, som vist desværre maa ventes at ville fortsætte, saaledes at der rimeligvis vil komme en Periode, hvor Mælkens Fedme og Tørstofindhold i det hele vil blive lavere end normalt, hvilket vel nok maa skrives paa de knappe Fodringsforholds Regning.

Den dalende Mælkemængde med deraf følgende Nedgang i Mængden af produceret Smør og Ost bevirkede stadig stigende Priser paa disse Produkter. Smørpriserne steg saaledes fra 360 Øre pr. kg til 460 Øre pr. kg, hvilken sidste Pris i December Maaned fastsattes som gældende indtil 1. Novbr. 1918. Prisen paa Skummetmælksost steg fra 71 Øre pr. kg til 136 Øre, for derefter at blive fastsat til 130 Øre pr. kg. Ligeledes steg Prisen paa Sødmælk i samme Forhold, indtil Prisen, 28 Øre pr. kg, blev fastsat ved Lov af 21. December 1917.

Tiltrods for disse meget væsentlige Prisstigninger paa Mælk og Mejeriprodukter, er der ikke saa helt sjældent fra Landmænds Side gjort gældende, at det ikke var nogen tilfredsstillende Forretning at producere Mælk. Dette faar nu staa ved sit Værd, men et Faktum er, at Besætningerne er blevne yderligere reduce-rede, og der har været en Del Uro mellem Mælkepro-ducerterne. Hvor denne Uro har givet sig Udslag i Andelsmejeriernes Forhandlinger, har det hyppigt vist sig, at det væsentlig var Skummetmælkens regnskabs-mæssige Værdiansættelse, der gav Anledning til Mis-fornøjelse.

I Aarene før Krigen var det ret almindelig paa Mejeriregnskaberne at ansætte Værdien af den Skummet-og Kærnemælk, som Leverandørerne fik tilbage, til 2 Øre pr. kg, og det har i Reglen været forbunden med Vanskeligheder at forandre noget ved den Pris,

men da nu under Krigen Priserne paa alle de i den almindelige Handel gaaende Mejeriprodukter steg stærkt, er der Gang paa Gang opstaaet det Forhold, at Mejerier, hvis Regnskaber — med Hensyn til Nettoudbytte pr. kg behandlet Sødsmælk — tidligere kunde sidestilles og sammenlignes, nu kommer til at vise højst forskelligt Nettoudbytte, alt eftersom nogle af Mejerierne har lavet Ost eller solgt Mælk, og andre har sendt den skummede Mælk hjem til Leverandørerne til den gamle Pris. At dette maa blive Resultatet er jo fuldstændig naturligt, men mange Leverandører kan ikke rigtig faa Forstaaelsen heraf, og hos andre vækker den lave Pris paa Skummetmælken Uvilje, fordi de mener, at den ikke bliver udnyttet til fuld Værdi ved at hjemsendes til den lave Pris; dette sidste er sikkert ogsaa rigtigt, og i alt Fald bør Andelsmejerier lægge deres Regnskab saaledes til Rette, at Skummetmælken bogføres til den Værdi, den til enhver Tid har, thi Undladelse heraf kan — som Forholdene er — medføre Rivninger indenfor Andelsmejerierne, som disse og Andelsarbejdet aldeles ikke er tjent med.

Nedgangen i Mælkemængde i Forbindelse med de meget høje Priser paa Byggematerialier og Inventar-genstande har endvidere bevirket, at Mejerierne i det forløbne Aar har stillet sig ret reserverede overfor Gennemførelse af Foranstaltninger vedrørende Bygninger og Inventar. De Mejerier, som i Krigens første Aar gennemførte saadanne større Forbedringer — og som den Gang maaske var lidt betænkelige ved de høje Priser — er nu glade for, at de er tilendebagte, saaledes at de nu staar fuldt rustede til at tage enhver Opgave op, og adskillige af dem har allerede indtjent Størstedelen af de afholdte Udgifter; det gælder særlig saadanne Mejerier, hvor Ombygning o. lign. har sat dem i Stand til at lave Ost, thi denne Produktion har været meget lønnende, og det er da ogsaa en Sag, der for nærværende Tid optager Mejerierne stærkt, vistnok endog-

saa saa meget, at det er nær ved at spores paa Byernes Forsyning med Mælk, som jo ikke lettes ved de høje Ostepriser.

Hvad angaar Produkternes Kvalitet er det jo saaledes, at med den stærke Nedgang i Mængden af Fedtstof bliver naturligvis Kravet om Kvalitet fra Køberens Side stemt ned, men naar Hensyn tages til de vanskelige Fodringsforhold, maa det siges, at Mejerierne har leveret gode Produkter. Smørrets Konsistens er ikke, som den skulde være, navnlig i Efteraars- og Vinter-tiden har Smørret været meget tørt og sprødt, vanskeligt at smøre og derfor ikke saa drøjt som ellers, hvad der naturligvis ikke gør det lettere at faa det rationerede Kvantum til at slaa til. Den voksende Interesse for Osteproduktion har ogsaa affødt en Fremgang i Kvalitet paa dette Omraade, men den livlige Efter-spørgsel har dog bevirket, at der i Aarets Løb er fremstillet en hel Del Ost under stærkt klingende Navne som »Camembert«, »Roquefort«, »Sweitzer« o. lign., hvis Kvalitet ingenlunde har fyldestgjort de Krav, som man er vant til at stille til disse Ostesorter, men det bør samtidig fremhæves, at der ogsaa af disse Produktioner er fremkommen Mærker, der fuldtud er berettigede til at bære Navnene.

Mejeriernes Brændsel er det gaaet over Forventning godt med; Sommeren 1917 var udmærket egnet for Tørveproduktion, og Mejerierne har nu erfaret, at det meget vel lader sig gøre at anvende vort hjemlige Brændsel af forskellig Art; men det er jo sikkert ogsaa et Spørgsmaal, der kræver Agtpaagivenhed, thi en fugtig eller regnfuld Sommer vil let bevirke, at Brugen af Tørv falder noget anderledes ud, saa ethvert Forhold, der øver Indflydelse paa Brændselsforbruget, bør skænkes Opmærksomhed.

Hvad nu specielt angaar min Virksomhed i 1917, da har den fordelt sig paa følgende Maade:

Jeg har været paa Rejse i 141 Dage. Som Dommer

har jeg været til Stede ved 25 Udstillinger af Smør og Ost. Efter Begæring har jeg aflagt 32 Mejeribesøg, og paa eget Initiativ 5 Besøg; Anledningen til disse Besøg har i højere Grad været de lokale Forhold end egentlig Produktionen paa de paagældende Mejerier. Jeg har deltaget i 21 Møder og holdt 17 Foredrag. I sidste Halvdel af Juni Maaned deltog jeg sammen med de andre Mejerikonsulenter og Prof. *Bøggild* i et Kursus i Bakteriologi paa Polyteknisk Lærestanstalt, under Ledelse af Prof. *Orla Jensen*. Dette Kursus — hvortil Landbrugsministeriet paa Det kgl. danske Landhusholdnings-selskabs Anbefaling velvilligst ydede pekuniær Støtte — var fra først til sidst af største Interesse, og det kan paa forskellig Maade faa stor Betydning for vort fremtidige Arbejde.

Resten af Aarets Dage har været fuldtud optagne, dels af Hjemmearbejde og dels af min Virksomhed i Forsøgslaboratoriets Tjeneste.

IV.

Beretning fra Statskonsulent Nic. Hørlyck.

I 1917 har jeg været paa Rejse 183 Dage og besørget det sædvanlige Hjemmearbejde. Rejsedagene har som tidligere været fordelt væsentligt mellem Mejeribesøg, Smør- og Osteudstillinger og Møder.

Mejerierne: Arbejdet paa Mejerierne har i Aar været mindre, dels vel nok fordi Afsætningen for Smør og Ost ikke er den sædvanlige, men tillige fordi Mejerierne ved enhver ønskelig Ændring eller Ombygning ser Tiden an. Alt ligger i Øjeblikket noget stille og afventende, hvilket er en naturlig Følge af den stadig dalende Mælkemængde i Forbindelse med det umulige i at danne sig en begrundet Mening om, hvad Fremtiden vil bringe. Efterhaanden som Mælkemængden dalede, maatte Mejerierne ændre Arbejdsmaaden, hvilket

især gælder Syrningen og Smørrets Behandling. Paa lignende Maade har det været nødvendigt at afpasse Arbejdsmaaden efter det Foder, som Landmændene har til Raadighed. At gennemføre disse Ændringer i rette Tid og paa rette Maade har vel nok været vanskeligt, men i sin Helhed maa det siges at være lykkedes ret godt. Den ringe Mælkemængde og de store Driftsudgifter har fristet nogle Mejerier til kun at arbejde hver anden Dag. Umuligt er det vel ikke, at disse Undtagelser efterhaanden bliver flere, men Hovedparten af Mejerierne vil forhaabentlig kunne se, at det for Produkternes Skyld er bedst at holde sig til daglig Drift. Derimod er der god Grund til at indføre enhver Besparelse, som ikke øver skadelig Indflydelse, og i første Række maa det være Mejerierne magtpaaliggende at spare Brændsel. Ved at sende Skummetmælken kold hjem kan Mejerierne ikke alene spare fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{3}$ af Brændselsudgiften, idet den pasteuriserede Skummetmælks Varme kan bruges til at opvarme Sødsmælken med forinden Skumning, men der aabner sig tillige Muligheden for at syrne en saa stor Part af samme, som Landmændene finder ønskelig. Men samtidig viser det sig stadig tydeligere, at den kolde Skummetmælk, om den end er mere tilbøjelig til at blive sur, især hvis Spandene ikke er rene, saa dog er et sundere Foder end den varme Skummetmælk. Følgen heraf er da ogsaa bleven, at ikke saa ganske faa Mejerier i Aarets Løb har indført det saakaldte Regenerativ-System.

Ogsaa paa anden Maade har Skummetmælken tiltrukket sig Opmærksomhed, idet den meget stigende Værdi saavel til Foder som Ost i endnu højere Grad end tidligere har gjort det Forhold urimeligt, at Mejerierne delvis har lagt Driftsudgifterne paa Skummetmælken med en fast Pris af ca. 2 Øre pr. kg. De Landmænd, som i Aarets Løb har haft mere Skummetmælk end til eget Brug, har — hvor Prisen paa Skummet-

mælken ikke er bleven hævet i Forhold til Osteprisen — været henvist til enten paa egen Haand om muligt at gøre Udvej for bedre Anvendelse af den eller ogsaa lade Mejeriet beholde den til den alt for lave Pris. Men et saadant Forhold er skadeligt for den enkelte og for Andelsmejeridriften i sin Helhed og bør rettes.

I Andelsmejeriernes første Tid betød Osteproduktionen kun lidt eller intet for Mejerierne. Da Ostepriserne som Regel laa lavt, var der næppe meget at indvende mod, at Driftsudgifterne blev lagt paa Skummetmælken. Og navnlig vilde der ikke have været noget at sige dertil, om Prisen var kommen til at bevæge sig i Forhold til Osteprisen. Men i Aarenes Løb stiger Osteproduktionen baade i Mængde og Kvalitet og dermed i Værdi, dels fordi Osten laves bedre, og dels fordi den laves federe. Aaret før Krigen — 1914 — blev der af 602 Mejerier lavet ca. 16 Mill. kg Ost til en Værdi af 7.6 Mill. Kr. Heraf var ca. $\frac{2}{3}$ med Sødsmælk. Forskydningen fra mager til federe Ost ses, naar man gaar til 1905, da der produceredes noget nær samme Mængde. Den Gang var kun $\frac{1}{3}$ med Sødsmælk. Men samtidig med, at denne Forskydning foregaar og rimeligvis vil fortsættes i Fremtiden, er der under Krigen betalt saa høje Priser for Ost, at den lave, faste Pris paa Skummetmælk bliver vildledende for Landmændene, som hver for sig maa træffe Afgørelsen om, hvor vidt det er fordelagtigst at fodre Mælken op eller lade den gaa til Osteproduktion. Men at lade Mælken blive paa Mejeriet, naar der findes en lav Pris paa den, vil kun bringe Tab. Det vil derfor blive en vigtig Opgave at faa dette Forhold rettet, og den simpleste og lettest gennemførlige Maade vil da sikkert blive den, at ogsaa Andelsmejerierne bliver Købere af Mælk til Ost til Priser, som dels giver Mejerierne en mindre Fortjeneste, og som dels tilfredsstiller alle Leverandørerne.

Ved de mange forskellige Smørbedømmelser, hvori jeg i Aarets Løb har deltaget: paa Forsøgslaboratoriet,

ved Bøtteudstillinger, ved Holdbarhedsprøver, paa de store Udstillinger, har der som sædvanlig været god Lejlighed til at følge Smørrets Kvalitet. I et Aar som det forløbne er der ikke mindre Grund end ellers til at være nøjeseende, thi Kvaliteten bør nu naturligvis holdes oppe, og Tilbagegang spores heller ikke. Om der end maa siges at være slaaet lidt af paa Udstillingernes Antal, maa man haabe, at Indskrænkningerne i det kommende Aar ikke vil blive fortsat. Der er snarest Grund til ogsaa paa dette Omraade at søge at ruste sig med kommende — maaske særlig vanskelige — Tider for Øje, og det vilde derfor ogsaa kun være rimeligt ikke alene at beholde vore Udstillinger i sædvanligt Antal, men tillige at søge at bringe mere ud af dem end hidtil. Men i denne Forbindelse maa atter gøres opmærksom paa, at vi snarest muligt bør søge gennemført den Ugebedømmelse, som der har været talt om gennem mange Aar, thi først da vil vi faa det fulde Udbytte af vore Smørbedømmelser.

Nogle faa Forsøg har i Aarets Løb i Randers og Aarhus Amter været gjort paa at lave noget om paa Bøtteudstillingerne for om muligt at bringe mere ud af dem. Der er Grund til at antage, at man vil fortsætte ad denne Vej, da Bøtteudstillingerne i nuværende Form ikke giver saa meget, som man kunde ønske, og da der blandt Hovedparten af Landets Mejeribestyrere findes Trang til at faa Klarhed i en Del Spørgsmaal, som der nu og da stødes paa i den daglige Gerning, og som maaske denne Form paa Udstillinger formaar at løse.

Efter Anmodning fra Mejeriernes Fællesorganisation havde Mejerikonsulenterne i Efteraaret Anledning til at undersøge, hvor vidt det saakaldte »Krigssmør«, som særlig paa det Tidspunkt var stærkt fremme, kunde tænkes at have nogen Fremtid for sig. Da Fremstilling af Produktet senere er bleven forbudt, er der ikke Grund til mere indgaaende at omtale vore Under-

søgelser. Naar undtages et enkelt Sted, stod Adgangen os aaben over alt, saa der var god Lejlighed til at se, hvad der var fremme. Vort Indtryk var, at der blev lavet baade gode og daarlige Varer med større eller mindre Indhold af Fedt samt med Tilsætning af enten Ostestof, Mel eller Kartoffelmoes. Endelig lavedes Smør blandet med Mælk eller Vand. Efter dette var det klart, at der maatte gribes ind for at skaffe ordnede Tilstande.

Efter Ansøgning blev det muligt for Mejerikonsulenterne i Juni Maaned at gennemgaa et Kursus hos Prof. *Orla-Jensen* paa Polyteknisk Lærestalt. Det var anlagt til 14 Dage, og der var god Lejlighed til at drage Nytte af de til Øvelserne knyttede Foredrag. Men for Øvelsernes Skyld vilde det dog være ønskeligt, om et videregaaende Kursus med mere selvstændige Opgaver maatte følge efter.

Efter Indbydelse fra Det kgl. danske Landhus-holdningsselskab har jeg deltaget i det almindelige Konsulentmøde i Grundtvigs Hus i Oktober Maaned og i et Møde i Selskabets Lokaler i December angaaende en Fortsættelse af de almindelige Konsulentmøder. Yderligere har jeg efter Ønske overværet forskellige Delegeretmøder og holdt Foredrag om »Vore Smørudstillinger« paa »Dansk Mejeristforening«s Delegeretmøde i Odense i Oktober. Endelig har jeg været Censor ved Afgangsprøven for Mejerister paa Ladelund og holdt Foredrag samme Sted ved det korte Kursus.

V.

Beretning fra Statskonsulent Niels Pedersen.

Min Virksomhed har medført, at jeg i det forløbne Aar har været paa Rejse i 242 Dage, og Arbejdet har fordelt sig som følger:

Mejerier: 45 Gange har jeg i Følge Rekvisition be-

søgt Mejerier for at afhjælpe Smørfejl, bedømme Mælken og efterse Transportspandene, holde Foredrag eller give Vejledning ved paatænkte Ændringer i Bygninger og Maskineri.

Desuden har jeg 4 Gange besøgt Mejerier uden at være rekvireret, og Formaalet har i saa Tilfælde været at se Ændringer i Arbejdsmaaden eller Forbedringer i Bygninger eller Maskineri.

Udstillinger: 48 Gange har jeg været tilkaldt som Dommer ved forskellige Udstillinger; heraf 3 provinssielle Mejeriudstillinger, 5 Udstillinger ved Forsøgslaboratoriet og 40 Bøtteudstillinger. Ved sidstnævnte har jeg som oftest gjort tilstedeværende Fejl ved Smørret til Genstand for en kort Omtale.

Endvidere har jeg deltaget i Smørrets Ugebedømmelse i Nørrejysk Smørekspportforening, Skive, 37 Gange, i Dansk Andels Smørekspportforening, Esbjerg, 22 Gange og hos Maypole Dairy & Co., Esbjerg, 21 Gange.

Møder: I Følge Indbydelse har jeg deltaget i 20 Møder, heraf Repræsentantmøde i Mejeriforeningernes Fællesorganisation og Delegeretmøder i Mejeri-, Mejerist- og Landboforeninger.

Foredrag: Jeg har holdt 26 Foredrag, hvoraf største Parten har været ved Møder og Generalforsamlinger paa Mejerier, og her har Emnerne oftest været Mælkens Afregning, Mejeribrugets Udvikling og Betydning, Mælkens Behandling i Hjemmet og Skummetmælkens Behandling og Udnyttelse.

Foruden den sædvanlige Korrespondance har jeg været Sekretær i Mejeriudvalget indenfor Foreningen af jyske Landboforeninger og skrevet enkelte Artikler til Mælkeritidende.

Ligesom tidligere Aar har jeg været Censor ved Afgangsprøverne for Mejerister paa Ladelund og Dalum Mejeriskoler.

Endelig skal jeg anføre, at jeg i Tiden fra 17. til 29. Juni gennemgik et Kursus i Bakteriologi hos Prof.

Orla-Jensen paa Polyteknisk Lærestalt, hvortil jeg modtog Understøttelse fra Landbrugsministeriet.

Det forløbne Aar har bragt gode Priser paa Smør og Ost; men Mælkemængden har desværre været i stadig Tilbagegang hidrørende fra de stedse vanskeligere Fodringsforhold.

Smørrets Kvalitet har været god, særlig naar der tages Hensyn til de for samme uheldige Fodringsforhold, dog fik Mejerierne hen mod Aarets Slutning Vanskeligheder med Konsistensen, der, da Køerne kom paa Stald, gennemgaaende blev af en mager og sprød Beskaffenhed, hidrørende fra den saa godt som absolute Mangel paa Oliekager i Foderet, men heldigvis viste det sig dog, at en Ændring i Arbejdsmaaden ved Smørrets Fremstilling for en væsentlig Del formaaede at bringe en betydelig Bedring paa dette Omraade.

Aaret kendetegnes særlig af de store Driftsudgifter, der kom til at tynde dobbelt hen mod Aarets Slutning, idet Mælkemængden viste sig stærkere dalende end tidligere Aar. Det var særlig Mælkekørslen og Brændslet, der gav Vanskeligheder. Mange af Mejerierne her i Vestjylland er jo ikke ukendt med at bruge Tørv som Brændsel, og disse havde gennemgaaende sørget for i Tide at samle nogenlunde tilstrækkelige Beholdninger for Vinteren. Selv om Tørvene i mange Tilfælde slap vel tidligt op, var man dog naaet saa langt hen paa Aarstiden, at man kunde hjælpe sig med Udhugst og Kvas fra Plantagerne, hvilket Brændsel ogsaa har vist sig tilfredsstillende om Sommeren og særlig paa Mejerier, hvor Kedelanlægget er afpasset med Brugen af Tørv for Øje. Ikke faa Mejerier kom imidlertid i en slem Forlegenhed hen paa Vinteren, da den skærpede Undervandskrig havde bragt Prisen paa Kul til at stige i en Grad, som ingen havde tænkt sig Muligheden af. Man prøvede da nogle Steder at hjælpe sig med Kvas; men Fyringen hermed gav saa store Vanskeligheder,

fordi det var grønt og fugtigt, at man som Regel efter kort Tids Forløb maatte gaa fra Brugen heraf og hurtigst fremskaffe Kul. Mejerierne var nu belært om, at det gik ikke at sætte sin Lid til Kul under de nuværende Forhold, og i Sommerens Løb er der derfor ogsaa blevet indsamlet tilstrækkelige Forraad af Tørv, Kvas, Brænde og Hedetørv for indeværende Vinter.

Mejerierne har endvidere søgt ved alle Midler at holde Udgifterne til Brændsel nede paa det mindst mulige. Man har søgt at afhjælpe mulige Fejl ved Kedel- og Dampanlægget, og mange Steder er man gaaet til at indføre Regenerativapparater. Hvor man samtidig er gaaet over til at afkøle den skummede Mælk inden Tilbagesendelsen til Andelshaverne, er der heller næppe Tvivl om, at nævnte System medfører en betydelig Forbedring ikke blot i Retning af Besparelse i Brændsel, men ogsaa i Retning af en bedre Skummetmælk til Udnyttelse i Hjemmene, hvad enten den skal tjene til Føde for Mennesker eller Dyr. Desværre har en Del Mejerier kun haft Besparelsen i Brændsel for Øje, men glemt at tage Hensyn til Skummetmælks Kvalitet og derfor ikke indrettet sig paa at afkøle denne, hvilket ofte har skabt Uro og Utilfredshed, i et enkelt mig bekendt Tilfælde i en saadan Grad, at Generalforsamlingen har tvunget de gamle Apparater ind paa Meieriet igen.

Eftersom Mælkemængden gaar ned og Svinebestanden tager af, bør Udnyttelsen af den skummede Mælk sikkert kræve mere og mere Opmærksomhed, hvorfor det næppe er tidsvarende, at denne tilbagesendes Andelshaverne til de almindelige Priser — 1.5—2 Øre pr. l — især da den kan udbringes i langt højere Priser udnyttet til Føde for Mennesker enten direkte eller gennem Ostelavning, og paa dette Omraade staar vi her i Vestjylland langt tilbage for andre Egne af Landet. Vi har været vante til, at Andelshaverne har haft Brug for al den Skummetmælk, de kunde tilkomme, til Opdræt af Svin og Kalve, hvilket har haft

langt større Betydning for disse Egne end andre Steder i Landet: Vore gennemgaaende smaa Jordbrugere har ikke kunnet indrette deres Svinehold paa en saadan Maade, at de til Stadighed har været i Stand til at udnytte Vallen, og derfor er der almindeligvis ikke blevet Tale om regelmæssig Osteproduktion, selv om man paa en Del Mejerier har produceret Ost nogle faa Uger først paa Sommeren. Denne Produktion har væsentligst omfattet magrere Ostetyper bestemt for Andelshavernes eget Forbrug, og Produktionen har fundet Sted under ret primitive Forhold, idet denne ikke har kunnet bære Udgiften til Indretning af gode Lagerlokaler, et Forhold, som kan blive ret generende for en bedre Udnyttelse af den skummede Mælk, der under de nærværende Forhold ikke i større Udstrækning bør anvendes som Foder for større Svin og Kalve kun i Kraft af, at det er det billigste Foderemne, vi har til Raadighed. Et Misbrug i den Retning bør forhindres, og derfor kommer Mejerierne sikkert ogsaa paa disse Egne til at skænke Osteproduktionen større Opmærksomhed end hidtil.

Der viser sig stedse større og større Vanskeligheder ved Bortakkorderingen af Mælkekørslen. Det sædvanlige Grundlag — Betaling pr. 100 kg — tør Mælkekuskene ikke binde sig til, saa man almindeligvis er blevet nødt til at gaa over til fast Pris pr. Dag eller Rute uden Hensyn til Mælkemængden. Dette i Forbindelse med Nedgangen i Mælkemængde har bragt Priserne op, særlig paa de længste Ruter, til en saadan Højde, at man hist og her ser Mejerierne tage Forbehold mod Stigning over en vis Grænse saaledes, at Andelshaverne i saa Fald vil blive nødt til privat at yde Bidrag til Mælkekørslen. Dermed er Ligheden med Hensyn til Transport af Mælken brudt, et Forhold, der, dersom det skal vare ud over Krigen, let kan faa uheldige Følger for Sammenholdet, navnlig i de større Mejerier. Lighedsprincippet burde sikkert overholdes

af vore Andelshavere lige saa vel i de onde Aar som i de gode.

Mælkebedømmelsen gaar nogenlunde sin jævne Gang her i Vestjylland; men ogsaa den har følt de Uregelmæssigheder, som Krigen har skabt.

Kravene til Kvalitet skærpes jo ikke paa naturlig Vis under disse abnorme Forhold, saa var Mælkebedømmelsen ikke saa fast indgroet i Bevidstheden, kunde der være Fare for et ret betydeligt Frafald. Mulighederne herfor fremmes i Virkeligheden ogsaa af det Forhold, at Indkaldelse af Mælkebedømmerne til Sikringstjeneste her under Krigen har fremkaldt mere Uregelmæssighed baade med Hensyn til Bedømmelsesmaade og Hyppighed end heldigt for en god Udvikling.
